

شرایط عمومی انسانی برای ظهور منجی موعود از دیدگاه قرآن کریم

(مبحث اعتقادی)

۱

آسیه نجیمی فر

چکیده:

این پژوهش با عنوان «شرایط عمومی انسانی برای ظهور منجی موعود از دیدگاه قرآن (مبحث اعتقادی)» به بررسی زمینه‌های فکری و عقیدتی لازم برای ظهور حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) پرداخت. ضرورت این تحقیق در گسترش فهم صحیح از نقش انسان در آماده‌سازی برای ظهور و پرهیز از رویکردهای ساده‌انگارانه در برابر مسئولیت‌های الهی نهفته است. هدف اصلی، شناسایی شرایط انسانی مورد انتظار قرآن برای پذیرش حکومت عدالت الهی و تبیین نقش جامعه منتظر در این تحول تاریخی بود. روش تحقیق، به لحاظ بیان مطالب، توصیفی و به لحاظ جمع‌آوری مطالب، کتابخانه‌ای و هدف آن کاربردی بود. یافته‌ها نشان داد که دوران غیبت، دوران امتحان الهی است که ناپاک از پاک جدا شود. ایمان راسخ، مقاومت در برابر فتنه‌ها، برقراری عدالت، تشکیل حکومت اسلامی بر اساس شریعت و تربیت یاران وفادار با ویژگی‌های اخلاقی و جهادی، از شرایط انسانی مورد انتظار قرآن برای ظهور بودند. بنابراین، ظهور منجی موعود، نه یک رویداد صرف غیبی، بلکه نتیجه‌ای طبیعی از بلوغ اعتقادی و فکری انسان‌ها در طول دوران غیبت است.

کلید واژه ها: اعتقادی، شرایط، ظهور، ظهور منجی، منجی موعود

۱. دانش آموخته سطح ۲، مدرسه علمیه نرجس خاتون دولت آباد، a.amoozesh1395@chmail.ir

مقدمه

اعتقاد به منجی و ظهور او در آخرالزمان، از جمله باورهای مشترک بین ادیان الهی است. در دین اسلام، این باور با مفهوم «مهدویت» گره خورده و ظهور منجی موعود، به عنوان نقطه عطفی در تاریخ بشر و استقرار عدل و داد در سرتاسر جهان، مورد توجه قرار گرفته است.

در ژرفای آموزه‌های اسلام، انتظار برای ظهور منجی موعود، حضرت مهدی (عج)، جایگاهی بس والا و حیاتی دارد. این انتظار، صرفاً یک حسرت و آرزوی منفعلانه نیست، بلکه یک حرکت پویا و سازنده است که جامعه بشری را به سوی کمال و تحقق آرمان‌های الهی رهنمون می‌سازد.

در قرآن کریم به عنوان کتاب هدایت، به طور مستقیم به موضوع ظهور منجی نپرداخته است، اما آیات متعددی وجود دارند که می‌توانند به عنوان زمینه‌سازهای ظهور و شرایط انسانی تحقق آن، مورد بررسی و تحلیل قرار گیرند. منظور از شرایط انسانی، ویژگی‌ها، صفات، رفتارها، و تحولاتی است که در انسان‌ها (به عنوان افراد و جوامع) باید ایجاد شود تا زمینه برای ظهور فراهم گردد. این مقاله تلاش می‌کند تا با استناد به آیات قرآن، نشان دهد که ظهور منجی، صرفاً یک رویداد غیبی و خارج از اراده انسان نیست، بلکه نیازمند آمادگی و تحول درونی و بیرونی انسان‌ها است. به عبارت دیگر، مقاله به دنبال پاسخ به این سوال است که «چه تغییرات و تحولاتی در اندیشه و عقاید انسان‌ها باید رخ دهد تا آنان شایسته و آماده پذیرش منجی و استقرار حکومت عدل الهی شوند؟»

این مقاله به دنبال پاسخ به این سوالات اساسی است که چه ویژگی‌هایی در انسان‌ها می‌تواند زمینه را برای ظهور منجی فراهم کند و چگونه می‌توان با تکیه بر آموزه‌های قرآنی، در راستای تحقق این آرمان والا گام برداشت.

این ایده که سرانجام فردی الهی یا انسانی برآمده از کمالات، جهان را از ظلم و جور رهانیده و به سرمنزل مقصود خواهد رساند، همواره انگیزه‌ای برای حرکت و تغییر در جوامع انسانی بوده است. اما در این میان، آنچه که کمتر مورد توجه قرار گرفته، نه صرفاً بررسی ویژگی‌های شخصیتی یا حوادث منجر به ظهور منجی، بلکه کندوکاو در شرایط عمومی انسانی است که زمینه را برای این اتفاق عظیم مهیا می‌سازد. در واقع، ظهور موعود تنها یک واقعه ماورائی نیست، بلکه یک پدیده تاریخی-اجتماعی است که به بسترهای فکری، فرهنگی و آمادگی‌های روحی و عملی جوامع بستگی دارد و چون، آمادگی‌های فکری و عقیدتی مقدمه‌ای برای دیگر آمادگی‌هاست در این مقاله سعی شده به آن پر داخته شود.

با توجه به اهمیت این موضوع و نیاز مبرم به تحلیل قرآنی این بسترها، پژوهش حاضر تلاش دارد تا با اتکا به تعالیم رفیع قرآن کریم، به بررسی این شرایط بپردازد. در این راستا، تحقیقات پیشین نیز هر یک به نوبه خود،

چراغ راهی برای فهم ابعاد گوناگون این پدیده بوده‌اند. کتاب «شرایط ظهور منجی» (محسن قرائتی به

کوشش محسن ملایی / سال ۱۳۹۷) به بررسی شرایط ظهور از دیدگاه قرآن کریم پرداخته است. از سوی دیگر، مقاله «ویژگی‌های اجتماعی منتظران» (محسن قنبری نیک / ۱۳۹۸) با تمرکز بر ابعاد اجتماعی و نقش احاد جامعه در آماده‌سازی برای ظهور، زوایای مهمی از بحث را روشن ساخته است. پژوهش حاضر، ضمن استفاده از دستاوردهای این آثار و احترام به چارچوب فکری آن‌ها، سعی دارد تا با رویکردی قرآنی، ساختاری جدید از بسترهای انسانی لازم برای تحقق وعده الهی ظهور ارائه دهد و خلاء موجود در این زمینه را پر نماید.

در این مقاله آمادگی های فکری و عقیدتی در چهار محور بررسی شده است:

۱. آشنایی با ابتلائات و امتحانات قبل از ظهور و چرایی آن

۲. دلیل تشکیل حکومت اسلامی

۳. وجود حکومت اسلامی

۴. آشنایی با ویژگی های یاران مخلص امام زمان (عج)

مفهوم شناسی:

پیش از آنکه به بررسی شرایط عمومی بشری برای ظهور منجی موعود پرداخته شود، لازم است برای درک بهتر و ایجاد یکپارچگی مفهومی، اصطلاحات کلیدی این نوشتار روشن شود.

۱. ظهور در لغت به معنای آشکار شدن . آشکارا شدن . پدید آمدن (دهخدا ،)

ظهور در اصطلاح: به معنای پدیدار شدن، آشکار شدن، یا بروز یک پدیده، حقیقت، یا شخص است. این واژه می تواند به معنای مادی یا معنوی به کار رود. در متون دینی، به ویژه در مورد امام مهدی (عج)، به معنای آشکار شدن و برقراری عدالت و صلح در جهان است. همچنین در فلسفه، ادبیات و محاورات روزمره نیز کاربرد دارد. در عکاسی نیز، به فرآیند تبدیل عکس از نگاتیو به تصویر قابل مشاهده گفته می شود.

(یار شاطر، ۱۳۶۹-۱۳۵۶، بنگاه ترجمه و نشر کتاب)

۳

۲. شرایط در لغت به معنای شرطها و پیمانها و قرارها و قراردادهای (دهخدا، ۱۳۱۰-۱۳۰۹، دانشگاه تهران)

۳. منجی در لغت به معنای رهاکننده . نجات دهنده . رهاکننده . رستگاری دهنده . نجات بخش . رهایی بخش . رهایی دهنده . مقابل مهلك .

(لغت نامه دهخدا، ۱۳۱۰-۱۳۰۹، دانشگاه تهران)

در تعریف اصطلاحی منجی این گونه آمده است.

«منجی» (به معنای عام) به شخصیتی نجات بخش اطلاق می شود که ظهورش در آخر الزمان نویدبخش رهایی انسان ها از ظلمت، گمراهی، گناه و برقراری صلح و عدالت جهانی است. در اسلام، این منجی با عنوان «مهدی موعود» شناخته می شود که همان حجت بن الحسن است و در آیین زرتشتی به «سوشیانت» و در مسیحیت به «عیسی مسیح» (پسر انسان) اشاره دارد.

(یار شاطر، ۱۳۶۹-۱۳۵۶، بنگاه ترجمه و نشر کتاب)

شرایط آمادگی اعتقادی انسانی برای ظهور منجی

در مسیر پرفراز و نشیب انتظار و در آستانه تحقق وعده بزرگ الهی ظهور منجی، آمادگی های انسانی ابعاد گوناگونی را در بر می گیرد. در این میان، آمادگی فکری و عقیدتی نه تنها یکی از این ابعاد، بلکه می توان آن را سنگ بنای سایر آمادگی ها و زیربنای حرکت جامعه منتظر به سوی کمال دانست. ظهور موعود، تنها

رخدادی فیزیکی و ظاهری نیست که تنها با آمادگی‌های نظامی یا اقتصادی محقق گردد؛ بلکه در بستر یک تحول عمیق در ادراکات، باورها و جهان‌بینی بشریت است که معنا می‌یابد. قرآن کریم، به عنوان منبع هدایت و چراغ راه انسان، بارها بر اهمیت تفکر، تعقل، ایمان راسخ و پرهیز از کج‌اندیشی و خرافات تأکید ورزیده است. این تأکیدات نشان می‌دهد که برای درک صحیح از فلسفه ظهور، شناخت منجی، و پذیرش رهبری الهی او، جامعه انسانی نیازمند یک بازسازی بنیادین در سطوح فکری و عقیدتی خود است.

این فصل به بررسی آمادگی فکری و عقیدتی لازم برای ظهور منجی موعود از منظر قرآن کریم اختصاص یافته است. هدف این است که نشان دهیم چگونه یک بستر فکری و اعتقادی سالم و قرآنی، می‌تواند نه تنها زمینه را برای پذیرش و همراهی با منجی فراهم آورد، بلکه خود عاملی قدرتمند در تسریع و تسهیل این ظهور مبارک باشد. به عبارت دیگر، ظهور، نتیجه طبیعی بلوغ فکری و عقیدتی جامعه‌ای است که با نور قرآن روشن شده است.

۴

۱. آمادگی‌های فکری و عقیدتی

۱-۱. آشنایی با ابتلانات و امتحانات قبل از ظهور و چرایی آن

دوران غیبت امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، یکی از دشوارترین مراحل تاریخی برای شیعیان و همه یاران واقعی اهل بیت (علیهم‌السلام) محسوب می‌شود. فقدان حضور فیزیکی امام معصوم، چالش‌های عمیقی را در سطوح فردی و اجتماعی ایجاد می‌کند که می‌تواند تأثیرات منفی بر اعتقادات و رفتارهای دینی افراد بگذارد. در این میان، حفظ ایمان در برابر امواج شک و تردید، یکی از مهم‌ترین آزمون‌هایی است که مؤمنان با آن روبه‌رو هستند.

در احادیث معصومین (علیهم‌السلام)، به چندین مورد از این چالش‌های معنوی و اجتماعی اشاره شده است. از جمله:

- تهدید پایداری ایمان: در غیبت امام، ایمان به عنوان گنجی گران‌بها و بی‌همت، در معرض خطر تزلزل و ضعف قرار می‌گیرد. عدم حضور مرجع معصوم، موجب می‌شود بسیاری در برابر شبهات و وسوسه‌ها آسیب‌پذیر باشند.
- کمرنگ شدن یاد خدا: فاصله گرفتن از حضور امام، گاه منجر به کاهش توجه و حضور قلب در عبادات و ارتباط با خداوند می‌شود. این موضوع، می‌تواند به تدریج به فاصله معنوی منجر گردد.
- احساس سرگردانی و حیرت: فقدان رهبری آشکار و هدایت مستقیم، باعث پیدایش حالتی از گیجی و ناامیدی در میان مؤمنان می‌شود. این حیرت، ناشی از نبود پاسخ فوری به سؤالات پیچیده زمان است.
- فاصله گرفتن از قرآن و معارف دینی: در شرایط غیبت، برخی از افراد به تدریج از مطالعه و تدبر در قرآن و آموزه‌های اهل بیت دوری می‌کنند و به این ترتیب، بنیان‌های ایمانی خود را تضعیف می‌نمایند.
- نگرانی از تأخیر در ظهور: امید به ظهور فرج و قیام امام زمان، گاه در اثر طولانی‌شدن غیبت، دچار لرزه می‌شود و ناامیدی جایگزین امید می‌گردد.
- تسلط حکومت‌های ناعادل و فساد ساختاری: در این دوران، حکومت‌های بشری اغلب فاقد عدالت و اخلاق الهی هستند و فساد در قوا و نهادهای اجتماعی گسترش می‌یابد.

- تغییر و تحریف درک از اسلام و قرآن: با گذشت زمان، مفاهیم اصیل اسلام و معارف قرآنی ممکن است دچار تفسیرهای نادرست یا تحریف شوند و حقیقت دین در میان مردم کمرنگ گردد

۵

(بیابانی اسکویی و نوروزی، ۱۳۹۸)

امتحان الهی در اندیشه اسلامی، به‌ویژه در بستر جامعه منتظر، تنها یک رویداد فردی و معنوی نیست، بلکه دارای ابعاد گسترده اجتماعی و تمدن‌ساز است. این سنت الهی، فراتر از یک آزمون شخصی، به عنوان مکانیزمی الهی برای پاکسازی، غربالگری، رشد اجتماعی و آماده‌سازی جامعه برای تحولات بزرگ (مانند ظهور امام زمان عجل‌الله‌تعالی‌فرجه) عمل می‌کند. در این نگاه، امتحان الهی نه تنها آزمونی برای ایمان، بلکه عاملی برای حرکت، پویایی، تفکیک حق از باطل و ایجاد زمینه‌های اعتلای اجتماعی است.

در زیر به برخی از کارکرد های امتحان اشاره شده است:

۱. امتحان الهی، پیش‌فرضی برای پرهیز از فساد و پیروی از شایستگی

وقتی فرد یا جامعه منتظر، خود را در معرض امتحان خداوند بدانند، همواره از کارهای ناپسند دوری می‌کند و به سمت اعمال شایسته و معنوی سوق پیدا می‌کند. این آگاهی که خداوند مؤمنان را به حالت ایمانی اولیه واگذار نمی‌کند، بلکه آن‌ها را مورد آزمون قرار می‌دهد، زمینه‌ساز رفتارهای مسئولانه و اخلاقی می‌شود. خداوند در سوره آل عمران، آیه ۱۴۱ می‌فرماید:

«مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ...»

(خداوند چنین نبود که مؤمنان را به همان حالتی که شما هستید، واگذارد، مگر آن‌که ناپاک را از پاک جدا کند.)

این آیه بیانگر آن است که امتحان الهی، بخشی اجتناب‌ناپذیر از سنت الهی در تکامل انسان و جامعه است. هدف از این امتحان، تثبیت ایمان واقعی و از بین بردن ریا و ضعف ایمانی است. در جامعه منتظر، این سنت الهی باعث می‌شود تا مؤمنان به سوی کمال خاص خود حرکت کنند و در نهایت، «مؤمن خالص» از «مؤمن غیرخالص»، و «خبیث» از «طیب» تشخیص داده شود.

۶

۲. امتحان، محرک حرکت و پویایی اجتماعی

امتحان الهی، حس مسئولیت و تلاش را در جامعه منتظر تقویت می‌کند. کسانی که خود را در معرض آزمون خداوند می‌بینند، همواره در تلاش برای موفقیت در این امتحان هستند. این نگرش، از یک سو باعث

درخواست بنی اسرائیل از خداوند برای «افراغ صبر» و «ثبت اقدام»، نشان از آگاهی آنان از نیاز به استواری معنوی در جنگ با دشمن است. یاران امام زمان (عج)، در مواجهه با دشمنان پر قدرت و فتنه‌های گسترده، باید این دعا را در وجود خود زنده کنند. صبر و استقامت، تنها با توکل بر خدا و درخواست از ایشان، ممکن می‌شود.

۵_۴_۱. دوری از تکبر و حفظ تواضع در مسیر خدمت الهی

خداوند در سوره انفال، آیه ۱۷ می‌فرماید:

«وَمَا رَمَيْتْ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَىٰ»

(و آنچه را تو پرتاب کردی، تو پرتاب نکردی، بلکه خداست که پرتاب کرد.)

این آیه، در مورد پرتاب حضرت محمد (ص) در غزه بدر است و نشان می‌دهد که موفقیت‌های الهی، نه از

۲۱

توانایی انسانی، بلکه از توفیق الهی ناشی می‌شود. یاران امام زمان (عج)، با وجود نقش مهمشان در نهضت ظهوری، باید همواره این نکته را یاد بیاورند که پیروزی از جانب خداست. این تفکر، آنان را از غرور و تکبر نجات می‌دهد و تواضع را در وجودشان ریشه‌دار می‌کند.

۶_۴_۱. داشتن روحیه جهاد و مبارزه در راه نهادهای عدالت

خداوند در سوره عنکبوت، آیه ۶۹ می‌فرماید:

«إِنَّ اللَّهَ لَيَدْفَعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ»

(بی‌تردید خدا از کسانی که ایمان آورده‌اند دفاع می‌کند. بی‌تردید خدا هر خیانت‌کار و کافری را دوست ندارد.)

این آیه، تضمین الهی برای دفاع از مؤمنان در راه حق است. یاران امام زمان (عج)، در مبارزه با سیستم‌های ظالم و فاسد، باید با اطمینان به این وعده الهی، روحیه جهاد خود را حفظ کنند. این آیه به آنان یادآوری می‌کند که در مسیر عدالت، تنها نیستند و خداوند خود، دفاع‌کننده آنان است.

۷_۴_۱. نقش فعال در اصلاح اجتماعی و ترویج ارزش‌های الهی

خداوند در سوره آل عمران، آیه ۱۱۰ می‌فرماید:

«كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ الَّذِينَ فِي الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ»

(شما بهترین امتی هستید که برای مردم برانگیخته شدید؛ شما به خوبی دستور می‌دهید و از بدی نهی می‌کنید و به خدا ایمان دارید. و اگر کسانی که اهل کتاب هستند ایمان می‌آوردند، برایشان بهتر است.)

این آیه، مأموریت اصلاحی امت اسلامی را ترسیم می‌کند. یاران امام زمان (عج)، به‌عنوان بهترین گروه از مؤمنان، موظف به امر به معروف، نهی از منکر و ترویج ارزش‌های الهی هستند. این نقش، فراتر از جنگ و جهاد نظامی است و شامل اصلاح فردی، اجتماعی و فرهنگی نیز می‌شود.

۸_۴_۱. تسلیم بی‌قید و شرط در برابر مأموریت‌های الهی و رهبری

خداوند در سوره بقره، آیه ۱۵۵ می‌فرماید:

«وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ»

۲۲

(و قطعاً شما را با چیزی از ترس، گرسنگی و کاهش در مالها و جانها و میوه‌ها، آزمایش می‌کنیم؛ و بشارت ده به استقامت‌کنندگان.)

این آیه، نشان می‌دهد که مأموریت الهی همراه با آزمایش است. یاران امام زمان (عج)، باید پیش از ظهور و در طول نهضت، این آزمایش‌ها را بپذیرند و با صبر و تسلیم کامل، در برابر آنها بایستند. پذیرش روحی، پذیرش آن دسته از مأموریت‌ها و سختی‌هایی است که از سوی خداوند تحمیل می‌شود و در آن، چانه‌زنی با خدا نه تنها بی‌معنا، بلکه نشانه ضعف ایمان است.

این هشت مؤلفه، با استناد به آیات قرآن، چارچوبی جامع از هویت یاران امام زمان (عج) ارائه می‌دهند. این یاران، نه تنها از لحاظ نظامی، بلکه از لحاظ اخلاقی و معنوی باید آماده باشند تا در نهضت عدل‌محور آخرالزمان، ستون‌های پشتیبانی از امام عصر (عج) باشند. قرآن، از ابتدا تا انتها، بر این صفات تأکید دارد و نشان می‌دهد که پیروزی در نهضت ظهوری، مشروط به وجود این گروه وفادار و متعهد است.

(قرائتی، ۱۳۹۷، صص ۹۲-۷۳)

نتیجه‌گیری

در بحث درباره‌ی آمادگی برای ظهور امام زمان (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه)، باید از درک سطحی و صرفاً انتظارآمیز عبور کرد و به سمت درکی جامع و عمقی حرکت نمود که در آن، آمادگی فکری و عقیدتی به عنوان بستر اصلی پذیرش و همراهی با نهضت عدل‌محور آخرالزمان، مورد توجه قرار گیرد. این مقاله با بررسی چالش‌های دوران غیبت، ماهیت امتحانات الهی، ضرورت تشکیل حکومت اسلامی، ویژگی‌های دولت زمینه‌ساز و معیارهای یاران مخلص، به نتایج مهمی دست یافت که در ادامه به‌صورت منسجم و مرتبط با موضوع اصلی ارائه می‌شود.

۱. دوران غیبت، دوران آزمون و تمییز است، نه بی‌تفاوتی؛ و امتحان الهی، بنیان آمادگی فکری است

نتیجه‌ی کلیدی اول این است که غیبت امام زمان (عج) یک فاصله و وجودی نیست، بلکه یک فضای معنوی پویا و پرآزمون است. فقدان حضور فیزیکی امام، به جای اینکه به معنای توقف مأموریت الهی باشد، زمینه‌سازی برای غربالگری مؤمنان است. این دوران، با چالش‌هایی مانند تهدید ایمان، کمرنگ شدن یاد خدا، سرگردانی معنوی و تحریف مفاهیم دینی، آزمونی برای ثبات عقیدتی و پاکسازی جامعه و ایمانی و تمییز آن دسته از مؤمنانی که آماده‌ی همراهی با امام عصر (عج) هستند، محسوب می‌شود.

۲۳

امتحانات الهی تنها آزمونی فردی نیستند، بلکه سازوکاری الهی برای پویایی اجتماعی، حرکت به سوی کمال و آماده‌سازی برای تحولات تاریخی هستند. این امتحانات، با ایجاد چالش، حس مسئولیت را تقویت می‌کنند و جامعه‌ی منتظر را از رکود و بی‌تفاوتی نجات می‌دهند. این آگاهی که خداوند مؤمنان را آزمایش می‌کند تا شایستگی‌هایشان را بشناسد، خود یکی از مهم‌ترین آمادگی‌های فکری است؛ پذیرش اینکه زندگی در غیبت، زندگی در حال امتحان است.

۲. تشکیل حکومت اسلامی، ضرورت عقیدتی و فکری

یکی از مهم‌ترین نتایج این بررسی، آن است که اجرای احکام اسلام تا قیام واجب و ممکن است و این امر مستلزم تشکیل حکومت اسلامی است. انکار این ضرورت، نه تنها با آیات قرآنی مانند «وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا» در تناقض است، بلکه به معنای انکار جامعیت و جاودانگی دین اسلام است. بنابراین، آمادگی فکری برای ظهور، شامل پذیرش این واقعیت است که وجود یک نظام سیاسی اسلامی، نه یک گزینه ی سیاسی، بلکه یک فرض کفایی شرعی است.

۳. دولت زمینه‌ساز، بیانیه‌ای فکری و عقیدتی

دولت زمینه‌ساز، تنها یک نهاد سیاسی نیست، بلکه الگویی فکری و معنوی است که جامعه را برای پذیرش حکومت مهدوی آماده می‌کند. این دولت، با تأکید بر عدالت، استقلال، مبارزه با فساد و آمادگی نظامی، فضایی فکری ایجاد می‌کند که در آن مردم به عدالت الهی ایمان واقعی پیدا می‌کنند. همچنین، از طریق معرفت‌بخشی مهدوی، تربیت نیروهای وفادار و مقابله با تبلیغات دشمن، هوشیاری عقیدتی جامعه را تقویت می‌کند.

۴. یاران امام زمان، الگوی آمادگی فکری و عقیدتی

ویژگی‌های یاران امام زمان (عج)، از ایمان راسخ و ولایت‌پذیری تا تواضع و جهاد در راه خدا، چارچوبی کامل از آمادگی فکری و عقیدتی را ترسیم می‌کنند. این یاران، نه تنها با دانش و توانایی، بلکه با عمق ایمان، پاکیزگی نیت و تسلیم بی‌قید و شرط در برابر مأموریت‌های الهی آماده ی همراهی با امام عصر (عج) خواهند بود. این ویژگی‌ها، نه نتیجه ی یک لحظه، بلکه محصول دوران طولانی آزمون، تربیت و تأمل عقیدتی هستند.

در نهایت، می‌توان گفت که آمادگی برای ظهور، ابتدا یک آمادگی درونی، فکری و عقیدتی است. بدون اینکه جامعه به واقعیت غیبت، ضرورت امتحان، واجبیت حکومت اسلامی و ویژگی‌های یاران امام (عج) ایمان واقعی پیدا کند، هیچ آمادگی عملی یا ساختاری نمی‌تواند نتیجه‌بخش باشد. آمادگی فکری، به معنای شکل‌گیری ذهنیتی الهی، عدالت‌محور و مقاوم در برابر فتنه‌ها است که در آن، مؤمن نه تنها منتظر فرج است، بلکه خود را بخشی از

زمینه‌سازی برای آن می‌داند.

در این مقاله، تمرکز اصلی بر آمادگی‌های فکری و عقیدتی بود و به همین دلیل، آمادگی‌های رفتاری و عملی مانند مسئولیت‌پذیری اجتماعی، مشارکت سیاسی، تحمل سختی‌ها، جهاد فی‌السبیل و نقش فرد در تغییر جامعه به دلیل محدودیت حجم و قالب، مورد بررسی قرار نگرفت. با این حال، این حوزه‌ها، ادامه ی طبیعی و ضروری بحث حاضر هستند. بنابراین، پیشنهاد می‌شود که مقاله‌ای مستقل با عنوان «آمادگی‌های رفتاری و عملی برای ظهور امام زمان (عج)» تدوین شود تا با ترکیب عقیده و عمل، تصویری کامل‌تر از «آمادگی برای فرج» ارائه شود.

منابع

*قرآن به ترجمه مکارم شیرازی

۱. ارسطا_بهادری جهرمی، م_ع. (۱۳۹۳). حکومت اسلامی، معیار تشخیص و شاخصه‌های عملی. فصلنامه دانش حقوق عمومی، ۷، ص ۲۷_۴۶.
۲. بیابانی اسکویی و نوروزی، م_م (۱۳۹۸). مهدویت حاکم مطلق خدا در خلق. رسالت.
۳. بیابانی اسکویی و نوروزی، م_م. (۱۳۹۸). امتحان، دانشنامه جامع مجازی ویکی مهدویت آدرس الکترونیک
۴. خمینی، ر. (۱۳۷۹). حکومت اسلامی و ولایت فقیه. موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
۵. دهخدا، ع. (۱۳۱۰_۱۳۰۹). لغت‌نامه دهخدا. دانشگاه تهران.
۶. قرائتی، م. (۱۳۹۷). شرایط ظهور از دیدگاه قرآن. انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود.
۷. قنبری نیک، م. (۱۳۹۸). ویژگی‌های اجتماعی منتظران از منظر آیت الله خامنه‌ای
۸. کریمی تبار، م. (۱۳۸۷). اهداف دولت زمینه ساز ظهور. مشرق موعود، ۶ (۲)، ص ۱۲۳_۱۴۰.
۹. یار شاطر، ا. (۱۳۶۹_۱۳۵۶). دانشنامه اسلام. بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
۱۰. یوسفیان، م. (۱۳۸۹). شرایط ظهور. بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج) مرکز تخصصی مهدویت.

